

De la correspondència de Estanislau Vayreda a Ramon de Bolòs

L'AMISTAT amb que foren lligats Estanislau Vayreda i el meu pare, amiatat que més tard fou afermada per lligam familiar, motivà una llarga correspondència entre ells dos versant principalment sobre el tema dels seus comuns estudis científics. He pogut recollir un plec de les cartes que el gran botànic dirigí al meu pare, (anys 1875-1880) i penso en el present treball repassar el seu contingut anotant les més interessants aclaracions d'ordre científic o biogràfic que elles aporten.

La més antiga d'elles és adreçada des de Monsoli al peu del Montseny, hospital de sang del exèrcit carlí, en data de 15 de Juliol de 1875. El meu pare era a l'hospital carlí de Camprodon. En aquella carta es parla de les excursions que Vayreda feu durant aquell any de la guerra. A mitjans de Juny pujà al Montseny, on fou atrapat per la pluja i la boira, a pesar del qual visità Santa Fè, les Agudes, Matagalls, etc., deduint amb sorpresa que la seva vegetació te més semblança amb la pirenenca oriental del que es dedueix de la primera edició del catàleg de Costa. Hi posa aquest comentari: «A la veritat creia que los barceloneses tenian más estudiada aquella montaña». Anota les principals plantes trobades. Més tard va a Collsacabra, d'on cita també les plantes importants, junt amb algunes de Monsoli.

A Collsacabra hi va anar a cercar la Belladona per a ús de les farmàcies militars carlines; n'aportà una arroba i mitja, amb la qual preparà molt bon extracte i alcoholatur, dels que farà part a l'hospital de Camprodon. Anuncia que anirà a Ciuret per recollir algunes plantes interessants i per l'agost tornarà al Montseny. Ni la disciplina militar, ni les circumstàncies bèl·liques, es veu, no li privaven gaire la seva llibertat d'acció.

El 17 d'agost de 1876, acabada ja la guerra i casat de poc, després de parlar de les excursions fetes pel meu pare i per Jaume Pujoi, i demanar exemplars per a incloure en les reparticions de la Societat Barcelonesa, citant les troballes del meu pare a Camprodon (*Geranium Phœum*, *Ribes alpinum*, *Eriophorum angustifolium*), parla de la seva nova estada a Segaró. «Desde que estoy por aquí no he podido entregarme aun de una manera satisfactoria a la exploración de este país, ya por tener que atender a las obligaciones de mi nuevo estado, ya por ser también la estación muy rigurosa...» No deixa, però, de citar sis o set espècies interessants que ha trobat. Després diu: Tengo ya reunido aquí lo de Olot y Camprodon, con lo que llené un carro sin lo de Vianya, que todavía no he recogido».

Una carta sense data demana al meu pare li proporcioni exemplars de *Onosma echioides* de Montagut, per tal d'enviar-los a la Societat Helvètica a petició de Mr. Jacob per resoldre els dubtes dels botànics sobre aquest gènere, per estar confoses amb la dita espècie, la *O. pyrenaica* i a *O. stellulatum* i altres encar. Menciona també el seu desig d'anar a Baget per recollir «aquella *Polygala* en fruto, la que es especie nueva y acaba de dedicarme el Sr. Costa».

En 24 de Març de 1878, des de Segaró dona detalls del lloc on havia trobat a Olot la *Moricandia arvensis*. També sobre el lloc on es troba turba a Vianya. Anuncia que en els seus estudis d'hivern ha trobat moltes plantes ignorades en el seu herbari. En cita vàries. Anuncia haver descrit amb el nom de *pyrenaicum* l'*Allium* que el Sr. Costa havia nomenat *controversum* trobat a Sant Aniol, i que no cal dubtar és espècie nova, havent-s'en ja convençut el Sr. Costa. Pregunta si el besavi Francesc Bolòs, havia trobat la dita planta, per tal de dedicar-la-hi. Anuncia demés la descripció d'un Orchis amb el nom d'*O. parviflora*.

En altra carta sense data, que probablement és d'abril de 1878, anuncia que el Sr. Costa ha inclòs en el volum relligat de la seva *Introducción a la Flora de Cataluña*, junt amb el Suplement i algunes adicions, les seves dues noves espècies «*Allium pyrenaicum* i *Orchis ecalcarata* el orchis de